

KAPITTEL 12

Barnedrapenes stereotype medielogikk

Avisers førsteoppslag når barn dør etter vold og omsorgssvikt i familien

Jorun Ulvestad

Universitetet i Sørøst-Norge

Summary: This article presents a number of first reports, in which news about children who died due to violence and child neglect, are covered in two Norwegian national newspapers – from 2010 to 2017. The study is based on a social constructionist perspective. Through multimodal analysis we examine the practices of the newspapers regarding which main sources the journalists use, and how these choices establish a framework for the understanding. In contexts where the police are the preferred main source, the death of the children emerges as crime narratives. This forms a main pattern that might be featured as «the stereotype first report logic of infanticide». When it comes to first reports based on representatives of the judicial system as the main source, this logic is recycled with this system in the leading role. As a consequence, the journalist's professional role is narrowed, while the power and influence of the police and justice system, however, are consolidated. From time to time variations in this main pattern occur, and these variations contribute to forming the discourse in line with a civic and interpersonal rationale.

Keywords: crime narratives, discourse, newspapers, infanticide, power

«Tiltalt for å ha ristet babyen sin til døde:
Jeg var en god far» (Overskrift i VG 05.12.2016)

Introduksjon

Mange norske avislesere kjenner til historien om åtte år gamle Christoffer Kihle Gjerstad, gutten som i 2005 ble funnet død i sin egen seng som følge av langvarig mishandling av sin stefar. Saken fikk stor oppmerksomhet i media, og Christoffer har i ettertid blitt beskrevet som «et nasjonalt symbol

Sitering av denne artikkelen: Ulvestad, J., (2018). Barnedrapenes stereotype medielogikk. Avisers førsteoppslag når barn dør etter vold og omsorgssvikt i familien. I A. Johannessen, N. Askeland, I. B. Jørgensen & J. Ulvestad (Red.), *Døden i livet* (Kap. 12, s. 207-228). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.40.ch12>
Lisens: CC BY-NC 4.0

på systemsvikt og vold mot barn» (Jensen & Berglund, 2013 s. 3)¹. Medieoppslagene handlet om hvordan et forsvarsløst barn over tid kunne bli utsatt for massiv vold uten at noen grep inn, om hvem som lukket øynene for guttens lidelser, og om hvordan skolen sviktet sin rapporteringsplikt (Gangdal, 2011).

Ikke alle saker om barn som dør som følge av vold eller omsorgssvikt i hjemmet, får like stor oppmerksomhet. Noen blir ikke nevnt, uten at det trenger å være åpenbare grunner til det (Stav, 2016)². Mange saker slås imidlertid opp som selvstendige nyhetssaker, gjerne når barnet dør plutselig og på dramatisk vis. Slik har avislesere de seneste årene fått innsikt i flere historier; blant annet om en halvannet år gammel jente som døde i 2010 etter at moren hadde mishandlet og druknet henne i en bøtte (VG 10.11.2011, Aftenposten 20.10.2013), en ti uker gammel gutt som i 2014 ble filleristet av sin far og deretter døde av skadene (VG 05.12.2016, Aftenposten 04.12.2016), og en 17 år gammel gutt som i 2014 ble drept av sin far med øks, der faren i etterkant tok sitt eget liv (VG 31.02.2014, Aftenposten 31.12.2014).

Gjennom arbeidet med denne studien har det vist seg at tidspunktene for avisenes førsteoppslag varierer. Noen ganger kommer de kort tid etter at politiet har fått melding fra lege, sykehus eller barnevern om et barn som er alvorlig skadet eller omkommet, og hvor det er mistanke om vold eller alvorlig omsorgssvikt i familien. Andre ganger blir begivenhetene omtalt for første gang lenge etter dødsfallet, kanskje først når saken skal behandles i rettsapparatet. Uansett slås gjerne stoffet opp som kriminalsaker – noe de ofte også er. Men de er ikke bare det: Dødsfall som involverer barn, er sosiale hendelser med mange aspekter, ofte med en lang forhistorie der enkeltpersoner og institusjoner er involvert på forskjellige måter og har ulike typer ansvar for barna. Spørsmålet er på hvilken måte avisene ivaretar denne kompleksiteten.

I dette kapittelet tar jeg utgangspunkt i de sakene som har blitt omtalt i to store norske aviser – Verdens Gang (VG) og Aftenposten – gjennom

1 <http://docplayer.me/6955055-Meldeplikt-til-barnevernet-mot-til-a-se-trygghet-til-a-handle.html>

2 <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/1397/De-som-mishandler-barn-til-dode-gar-som-oftest-fri--Jannicke-Stav>

en periode på drøye syv år. Jeg undersøker hvordan disse fremstiller barna, foreldrene og det samfunnet de inngår i, når sakene slås opp første gang. Jeg er opptatt av hvilke aktører som slipper til, hva oppslagene tematiserer på hvilke måter, samt hvilke aktører og fremstillinger som eventuelt er fraværende. Hensikten er å forstå mer av hvordan barns død som følge av vold og omsorgssvikt blir forstått og presentert – og hvilke virkelighetsbilder som dermed får forrang. Gjennom det som kommer til syne når det selvfølgelig gjøres eksplisitt, kan vi komme på sporet av hvilke valg som tas. Avslutningsvis ser jeg nærmere på hvilken betydning nettopp slike valg kan få.

Den innledende versjonen står sterkt

Da jeg på 1980-tallet arbeidet som fylkeskommunal prosjektleder for landets første ordning med beredskapshjem, ble jeg kjent med en rekke barn som hadde vært utsatt for vold og omsorgssvikt. Historiene deres var ikke alltid enkle å forstå, blant annet fordi det eksisterte mange ulike perspektiver og versjoner både fra barna selv, foreldrene, skole, barnehage, politi og helsevesen. Jeg var spesielt opptatt av hvordan barnas samlede historie og de hendelsene som førte til omsorgsovertakelsen, til syvende og sist ble tolket og presentert i hjelpeapparatets arbeid. Det var særlig ett forhold som uroet meg: Jeg reagerte på hvordan den komplekse historien fant sin form på et tidlig tidspunkt, og at den ikke i særlig grad forandret seg. Det skulle mye til for at de første forståelsene ble endret, til tross for at nye perspektiver ble spilt inn. For meg ble dette en indikasjon på at innledende versjoner raskt kan få status som sannhet, uten at kompleksiteten nødvendigvis kommer til syne.

Hva så med de innledende versjonene i media? Sannhet står sentralt i journalistikken og tillegges stor verdi. Nyheter skal avspeile virkeligheten, være objektive og informere allmennheten om viktige hendelser. Ideelt sett skal de også gå i dybden og være kritisk granskende (Haslebo & Haslebo, 2010). I *Vær Varsom-plakaten*³ fremheves det i pkt. 4.3 at journalister skal vise respekt for menneskers egenart og identitet, privatliv,

3 <http://presse.no/pfu/etiske-regler/>

etnisitet, nasjonalitet og livssyn, noe som innebærer at dekning av sterke hendelser kan medføre presseetiske problemer når det gjelder personvern. *Redaktørplakaten*⁴ understreker redaktørenes uavhengighet, plikter og ansvar. Å bidra til å oppfylle samtlige av disse kravene kan tidvis være problematisk. Blant annet er tilgangen til kilder som kan sikre at virkeligheten blir beskrevet på en sann og objektiv måte, en utfordring. Det gjelder ikke minst i lys av tidspresset som media arbeider under, og det stadig økende kravet til inntjening – samtidig som etikken skal ivaretas.

Spørsmålet om sannhet og objektivitet blir imidlertid ikke forstått på samme måte av alle. I dette kapitlet legger jeg til grunn et sosialkonstruksjonistisk perspektiv. Dette erkjennelsesteoretiske ståstedet innebærer en anerkjennelse av at det eksisterer mange ulike og parallelle virkeligheter. Hvilken virkelighet som skal gjelde, er imidlertid ikke gitt på forhånd. Den amerikanske psykologen Kenneth J. Gergen (2015) understreker at det vi til daglig oppfatter som sikker viten om virkeligheten, utvikles gjennom språklig interaksjon mennesker imellom. Den er dermed en sosialt forhandlet forståelse, basert på de relasjonene og de praksisene vi inngår i, innenfor et kulturelt fellesskap.

Et slikt perspektiv innebærer en forståelse av at journalister ikke bare dekker en allerede eksisterende virkelighet som «finnes der ute», men at de selv er med på å *skape* virkeligheten (Haslebo & Haslebo, 2010). Journalistenes valg mellom ulike versjoner er dermed med på å bestemme hva som blir til sanne og objektive nyheter, hvordan virkeligheten presenteres, og i neste omgang hvilke forståelser som etableres hos leserne – selv om det må innrømmes at det sjelden eksisterer noe én-til-én-forhold mellom fremstillingen og publikums forståelse (Fiske, 1996).

Tallenes tale og forskning på feltet

Det finnes ikke noe klart svar på hvor mange barn som faktisk dør som følge av foreldres vold eller omsorgssvikt i Norge. Grunnen er at det ikke eksisterer noen offisiell og fullstendig statistikk på feltet. Men gjennom de få studiene som er gjennomført, kan vi danne oss et visst bilde.

4 <http://presse.no/pfu/etiske-regler/>

Vibeke Ottesen (2016) fant i sitt doktorgradsarbeid at i løpet av en tjueårsperiode (1990–2009) ble 48 barn under tjue år drept av til sammen 39 foreldre eller steforeldre i Norge. I tillegg fremhever hun stor sannsynlighet for mørketall. VG Nett (03.05.2010) har gjort en gjennomgang av hvor mange barn som ble drept av sine foreldre i Norge i en tiårsperiode fra 2000 til 2010⁵. Tallene fremkom gjennom et større kartleggingsarbeid med utgangspunkt i rettskraftige dommer, tallmateriale fra politiet og drapsstatistikk fra Kripas. Det viste seg at 27 barn ble drept av sine foreldre i denne perioden, mens seks barn ble så alvorlig mishandlet at de døde av skadene.

Forskning på omstendigheter som kan føre til slike drap, har ikke vært omfattende i Norge. En eldre undersøkelse peker på alvorlig sinnslidelse som forklaring på hvorfor mødre dreper (Grünfeld & Steen, 1984), mens nyere forskning viser at foreldre av begge kjønn er involvert, og at disse hendelsene kan settes i sammenheng med samlivsbrudd og barnefordeling (Ottesen, 2016). I en undersøkelse fra USA konkluderer Cheryl L. Meyer og Michelle Oberman (2001) med at kvinnene som regel hverken er onde eller gale, men at deres livsbetingelser og de sosiale problemene de står overfor, bringer dem over kanten. Park Elliot Dietz (1986) var tidlig ute med å omtale *family annihilators* – menn som med vilje dreper sine barn. Studien viser at dette vanligvis er den eldste mannen i familien, og at han er deprimert, paranoid, påvirket av rusmidler eller en kombinasjon av dette – og gjerne begår selvdrap etter å ha drept de andre i familien, eller tvinger politiet til å drepe ham. Kate Cavanagh og kollegaer (2005) undersøkte gjerningsmennesenes bakgrunn, og fremhever faktorer som lave sosioøkonomiske kår, liten utdanning samt arbeidsledighet.

Når det gjelder forskning som er innrettet mot systemnivået i vårt eget land, handler den i første rekke om å identifisere skyld og forsømmelse på tjenestenivå når barn dør, uansett årsak (Backe-Hansen, Smette & Vislie, 2017). Disse arbeidene favner med andre ord langt bredere enn dette kapittelets tematikk. Verd å merke seg er imidlertid at forskning på barnedød i et internasjonalt perspektiv viser at relativ fattigdom har stor betydning for barnehelse generelt, og angis som den viktigste

5 <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnemishandling/33-barn-drept-og-dodelig-mishandlet-av-sine-foreldre/a/10004899/>

bakenforliggende faktoren når det gjelder barnedødsfall i høyinntektsland (Sidebotham mfl., 2014).

Forskning på medias dekning av barnedrap i familien har vært sparsom. I en norsk kontekst har Soilikki Vettenranta (2005) berørt tematikken når hun tar for seg ungdoms reaksjoner på katastrofenyheter i ulike medier. Her viser hun hvordan journalistenes valg av fremstilling gjennom tekst og bilde har betydning for hvordan de unge opplever og lar seg berøre av hendelsene. Heller ikke internasjonalt har det vært akademisk interesse for medias dekning av barnedrap i familien, utover studier rettet inn mot avisenes dekning av barnemishandling generelt (Hove, Paek, Isaacson & Cole, 2013). Medieforskningen har med andre ord i liten grad interessert seg for hvordan avisene tar i bruk mulighetene til å skape nyheter på dette feltet på en slik måte at publikums forståelsesrammer utfordres og utvikles.

Utvalg og analysestrategi

I denne studien undersøker jeg alle eksisterende førsteoppslag i to norske aviser om barns død relatert til vold og omsorgssvikt i hjemmet som er publisert de siste 7,5 årene – fra 1. januar 2010 til 1. juli 2017. Når valget falt på henholdsvis Aftenposten og VG, var dette fordi de begge er sentrale riksaviser, men også forskjellige: Aftenposten er landets største abonnementsavis, mens VG er en løssalgsavis som samtidig er størst på nett. Til sammen henvender de seg til et stort publikum, og har derfor potensielt stor informasjons- og påvirkningskraft.

Samlet har jeg identifisert 16 ulike saker. De har alle vært slått opp i begge disse avisenes nettutgaver, der nettutgavene også dekker papirutgavene. Sakene omhandler til sammen 18 barn som døde etter det som i utgangspunktet ble forstått som vold eller omsorgssvikt fra én eller begge foreldrene. Foreldre betegner i denne sammenhengen både biologiske og sosiale foreldre, samt nåværende eller tidligere steforeldre. Barnas alder i disse sakene er fra 0 til 18 år.

Det viste seg vanskelig å spore alle de aktuelle oppslagene gjennom søk i mediearkivet A-tekst, fordi mange saker ikke lot seg identifisere gjennom felles søkeord. Jeg valgte derfor å bruke søkemotoren Google i

arbeidet med å identifisere de ulike oppslagene, og startet med de sakene jeg hadde oversikt over som alminnelig oppmerksom avisleser. Derfra gikk jeg videre til andre saker som det fra tid til annen ble henvist til i teksten. I tillegg brukte jeg søkeord som «barnedrap», «mor siktet», «far siktet», «gutt døde», «jente døde», «baby døde» og andre begreper jeg etter hvert definerte som sentrale. Ut over dette slo jeg opp alle lenkene som var lagt inn i avisoppslagene, og sporet dessuten via journalistenes navn. Gjennom disse ulike innfallsvinklene fikk jeg etter hvert oversikt over 32 førsteoppslag, likt fordelt på de to avisene. Disse danner utgangspunktet for denne studien av avisenes innledende versjoner om barnedrap.

Diskursanalyse som både språklig og materielt felt

Diskursanalyser bygger i stor grad på en strukturalistisk og poststrukturalistisk språkfilosofi som hevder at tilgangen til det virkelige alltid går gjennom språket. Ifølge Iver B. Neumann (2001) skjedde det på 1960-tallet en endring i forståelsen av diskurser: Fra diskurs som grunnlag for lingvistisk orientert tekstanalyse til en mer samfunnsvitenskapelig forståelse av diskurs. Denne siste la vekt på diskursen som et samfunnsfenomen gjennom en sammensmelting av tekst og materialitet – slik dette kapitlet tar høyde for.

Den franske sosialfilosofen Michel Foucault (1972) definerer diskurser som praksiser som systematisk former de objektene som de tilsynelatende omtaler eller dreier seg om. Gjennom denne omtalen får de sin eksistens. En slik refleksiv kunnskapsproduksjon foregår innenfor gitte institusjonelle rammer som setter grenser for hva som kan ses og sies innenfor et bestemt felt. Diskursen er med andre ord en slags regulering av hvem som kan snakke når, om hva, på hvilken måte – og hva denne samtalen trekker på. Gjennom å studere konkrete diskurser, deres forutsetninger og betingelser vil vi kunne forstå mer av det sosiale og det politiske.

Diskursanalyse er et vidt felt, og innenfor dette blir diskursbegrepet anvendt på flere måter. En kritisk diskursanalyse, slik begrepet anvendes her, ser det som sin oppgave å vise hvordan språket og de rådende

logikkene kan bidra til å opprettholde en sosial verden og sosiale roller på måter som kan bidra til asymmetriske maktforhold. Den forsøker å vise hvordan språklige representasjoner er historisk og kulturelt betinget og således foranderlige, og at det finnes muligheter for å handle og tenke på andre måter enn de eksisterende (Eide, 2001; Neumann, 2001; Ulvestad, 2010).

En diskursanalyse som plasserer seg innenfor en sosialkonstruksjonistisk tradisjon, tar som nevnt høyde for at tolkning og forklaring både er et subjektivt og et kulturelt anliggende (Gergen, 2015). Dette gjelder også for meg – som forsker. Lesningene jeg gjennomfører av det utvalgte materialet, kan i et slikt perspektiv potensielt beskrives og forklares på mange andre måter enn slik jeg gjør det. Den foreliggende analysen har derfor først og fremst verdi gjennom de innsiktene som kan oppnås gjennom mine konstruksjoner, når disse fungerer som pålitelige og troverdige for leseren. En slik posisjonering innebærer å forlate den moderne troen på kunnskap som en avspeiling av virkeligheten, til fordel for en forståelse av kunnskapsgrunnlagets relative troverdighet (Polkinghorn, 1983).

Hovedmønster med ulike variasjoner

Når avisene slår opp en nyhetssak, handler det om å presentere det aller viktigste i kortversjon så tidlig som mulig (Bang, 2003). Den vanlige formen for nyheter tar dermed utgangspunkt i *den omvendte pyramide*, en metafor som beskriver en opprinnelig amerikansk tradisjon: Det aller viktigste plasseres først, eller øverst – i overskriften. Deretter følger ingressen, som også er helt sentral. Etter hvert kommer de mer perifere momentene, bakgrunnen og sammenhengen (Gripsrud, 2015). Dermed kan artikkelen enklere kuttes nedenfra, ved behov. Journalister og nyhetsredaktører flest vil kjenne igjen og arbeide etter disse hovedprinsippene (Bang, 2003).

I et slikt perspektiv kan overskrifter i avisene beskrives som journalistikkens mest iøynefallende og betydningsfulle tekstelementer. I tillegg til å skape oppmerksomhet og pirre nysgjerrigheten har overskriften en resepsjonsstyrende funksjon – det vil si at den styrer leserens oppfatning av den påfølgende teksten, og er dermed et særdeles viktig tekststrategisk

felt (Frandsen, 1991). Dette siste gjelder også ingressen, som er plassert mellom overskriften og brødteksten. Både overskrift og ingress settes gjerne av desken (Hågvar, 2007), og i samspill med journalistens tekst utgjør disse en enhet som bidrar til å legge de første premissene for lesernes forståelse av saken.

Også bildene bidrar til lesernes forståelse. De er effektive oppmerksomhetsvekkere, og fungerer som kontekst for teksten. Den franske sosiologen og semiologen Roland Barthes (1999) understreker av den grunn at bilder er retoriske og ikke uskyldige. De er ladet med meninger og føringer både på det denotative og det konnotative nivået, der det første handler om hvilke virkemidler som tas i bruk, mens det siste handler om bildets betydning.

I det følgende tar jeg for meg både overskrifter, ingresser og bilder hentet fra de to avisenes førsteoppslag, gjennom en multimodal analyse (Veum, 2008). Jeg innleder med å presentere én av sakene i det totale materialet. Her fremstår begge førsteoppslagene, både i form og innhold, som typiske og gjenkjennelige – det jeg senere vil omtale som et hovedmønster. Deretter følger jeg opp med ytterligere førsteoppslag som steg for steg viser variasjoner over denne grunnmodellen. Artikkelens format begrenser antallet konkrete analyser. Resultater fra analysen av førsteoppslag som ikke blir konkret presentert, trekker jeg inn i den avsluttende drøftingen.

Politiets stemme – en autoritet på feltet

Den første saken fremstår i VG som en klassisk kriminalsak. Politiets opplysninger legges til grunn i overskriften, og politiet nevnes også direkte i ingressen. Som vi ser, er det politifaglige forhold som siktelse og varetektsfengsling som dominerer. Politiets stemme er tydelig og direkte til stede.

*Foreldrepar siktet etter at treåring døde ** Faren varetektsfengslet (overskrift VG 11.03.2014)*

Foreldrene til en gutt (3) er siktet for legemsbeskadigelse med døden til følge etter at han døde i Rana i Nordland forrige helg, opplyser politiet (ingress VG 11.03.2014)

Som vi forstår, har det skjedd en forbrytelse der offeret er et lite barn på tre år; saken blir etterforsket av politiet, og foreldrene er siktet. Bildet⁶ som følger saken, understreker politiets posisjon. På det denotative nivået kan dette forklares som nærbilde av et stort hus, med skiltet POLITI tydelig og synlig over inngangspartiet. Bildet konnoterer sammen med overskrift og ingress at her er det politiet, som en etablert og tung samfunnsinstitusjon med betydelig makt og autoritet, som har hånd om saken. Slik blir synspunktene til denne autoriteten i samfunnet legitimert og stadfestet. De menneskene som blir omtalt i oppslaget, gis derimot ingen stemme. I et narrativt perspektiv (Gripsrud, 2015) innebærer fremstillingen at politiet får tildelt rollen som helt, hovedperson eller *protagonist*. Skurken i fortellingen – *antagonisten*, er foreldrene, her med faren i fokus.

Aftenpostens oppslag av den samme saken er ikke illustrert med noe bilde. Vi ser imidlertid at overskrift og ingress følger samme mønster som i VG, med politiet som protagonist og foreldrene som antagonister – i første rekke faren.

Foreldrepar siktet etter at treåring døde (overskrift Aftenposten 11.03.2014)

Politiet i Nordland har siktet foreldrene til en tre år gammel gutt etter at sykehuset slo alarm om guttens dødsfall. Faren varetektsfengslet mandag (ingress Aftenposten 11.03.2014)

Begge avisene presenterer saken ni dager etter dødsfallet, og politiet fungerer som hovedkilde. Det er deres etterforskning av den kriminelle handlingen og de antatte gjerningspersonene som plasseres i fokus. Politiet bidrar dermed til å ramme inn, legitimere og posisjonere saken, som formidles gjennom deres perspektiv og begrepsbruk. Gjennom språket løftes de politifaglige oppgavene som *siktelse* og *fengsling* frem, i tråd med et politifaglig rasjonale.

Samfunnsansvaret løftes frem

Den neste saken jeg trekker frem, viser hvordan de to ulike avisenes førsteoppslag om samme sak fremtrer svært ulikt. VG presenterer, samme

6 <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/foreldrepar-siktet-etter-at-treaaring-doede/a/10146136/>

dag som hendelsen skjer, et førsteoppslag som følger det samme mønsteret som i forrige sak, med politiet som hovedkilde og protagonist, der saken fremstår som en kriminalsak med en av foreldrene som antagonist.

Gutt (1) funnet død – faren (29) pågrepet (overskrift VG 27.11.2013)

VANVIKAN/OSLO (VG) Politiet mener den lille gutten (1) døde under mystiske omstendigheter i Leksvik i Nord-Trøndelag (ingress VG 27.11.2013)

Hendelsen omtales i et politifaglig språk, og uttrykker et politifaglig rasjonale der guttens *død* følges opp med faren som er *pågrepet*. Det første av de to bildene⁷ som følger saken, viser en politimann i full uniform bak et skrivebord. Det er utstyrt med en videoknapp til VG Nett, der den samme politimannen orienterer om politiets arbeid. Bilde nummer to viser en politimann i full uniform, fotografert bakfra. Til sammen konnoterer oppslaget en statsmakt som er til stede og tar ansvar.

Aftenpostens førsteoppslag om samme sak danner imidlertid en interessant kontrast når dette kommer, først et drøyt år etter VGs førsteoppslag. Da har politiet gjort seg ferdig med etterforskningen, og saken er overført til påtalemakten.

Gutt (1) ble funnet død – saken henlagt, ingen i hjelpeapparatet straffes (overskrift Aftenposten 01.12.2014)

Den 15 måneder gamle gutten ble funnet død i hjemmet sitt. Mange etater viste han var utsatt, men ingen klarte å forhindre dødsfallet (ingress Aftenposten 01.12.2014)

Som overskriften viser, har statsadvokaten valgt å henlegge saken. I kombinasjonen mellom overskrift og ingress får vi forståelsen av at en rekke samfunnsinstitusjoner har vært gransket som mulige (med)ansvarlige for guttens død, uten at noen av disse er blitt dømt. Det følger ingen bilder med saken. Som overskrift og ingress indikerer, er oppslaget som helhet en journalistisk bredt anlagt reportasje, der mange elementer får plass og kompleksiteten synliggjøres – uten at det refereres til politiet eller rettsapparatet som kilde.

⁷ <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/gutt-1-funnet-dod-faren-29-paagrepet/a/10140659/>

Et viktig poeng som tydeliggjøres gjennom dette oppslaget, er at også samfunnsinstitusjoner kan stilles til ansvar når barn dør i hjemmet. Innenfor denne diskursen om barnedrap i privatsfæren kan med andre ord posisjonen som antagonist bekles både av foreldre og av hjelpeapparatet, der de siste også inngår i et strukturelt anlagt perspektiv. Dermed ser vi demonstrert hvordan overskrift og ingress i en relativt bred journalistisk reportasje, med bruk av flere kilder, åpner opp for nye blikk og inviterer til innsikt som går ut over en tradisjonell fokusering på individet.

Kriminalfortelling rammet inn av situasjonskonteksten

I den tredje saken jeg løfter frem, er vi tilbake i mønsteret der individet innenfor privatsfæren står i fokus som potensiell antagonist, i begge avisene. Saken dekkes tre dager etter dødsfallet både i VG og Aftenposten. VG gjengir siktelsen i overskriften, og understreker dermed at dette er en kriminalsak.

*Mor siktet etter at 13-åring døde. **Mor varslet nødetatene **Forsøkt avhørt lørdag (overskrift VG 03.01.2016)*

En mor er siktet for grov omsorgssvikt med døden til følge etter at en 13 år gammel jente døde i Valdres på nyttårsaften (ingress VG 03.01.2016)

Bildet⁸ i VG er et stort nærbilde av en politikvinne i full uniform, som intervjues med politistasjonen i bakgrunnen. Motivet konnoterer autoritet og statsmakt; her møtes en kriminalsak med lov og orden. Bildet har en videoknapp til VG TV, der vi kan følge en journalist som intervjuer politikvinnen om politiets arbeid og utviklingen i saken. Til sammen utgjør tekst og bilde en tydelig markering av at det er politiet som har hånd om saken.

Også Aftenpostens førsteoppslag tar utgangspunkt i politiets perspektiv på hendelsen; som en kriminalsak, der politiet posisjoneres som protagonist.

8 <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/krim/mor-siktet-etter-at-13-aaring-doede/a/23589360/>

Mor er siktet etter at datteren (13) døde på hytte i Valdres – tidligere skolekamerater samlet til minnestund (overskrift Aftenposten 03.01.2016)

Dødsfallet inntraff nyttårsaften på en hytte i Valdres. Moren er siktet for grov omsorgssvikt med døden til følge (ingress Aftenposten 03.01.2016)

Aftenpostens overskrift og ingress gir dog en noe annen innramming enn VGs, ved at den formidler at en jente på 13 år er død, og at barnets mor er siktet, *samtidig* som den fremhever nærmiljøets deltakelse i sørgehøytideligheten. Gjennom journalistens og deskens mer selvstendige grep går overskriften på denne måten ut over det politifaglige perspektivet og trekker inn det sosiale. Ingressen er derimot rent politifaglig orientert, og gir opplysninger om tid og sted samt hva siktelsen går ut på.

Ingen av de tre bildene⁹ i Aftenposten har politimotiv. Det første viser blomster og lys i en kirke, det andre et snødekt tettsted med kirken i bakgrunnen, og det siste viser morens advokat. Til sammen utgjør tekst og bilde en kriminalfortelling rammet inn av en situasjonskontekst, der kulturelle og sosiale elementer er fremtredende.

Tragedien som innramming

I den fjerde saken har VG dekket et drap på en to år gammel jente, og førsteoppslaget er typisk basert på politiets rolle som hovedkilde. Oppslaget, som kommer samme dag som hendelsen finner sted, fremstår som en nyhets- og kriminalsak av tradisjonell refererende karakter. Jeg velger derfor å bevege meg direkte til Aftenpostens oppslag, som kommer samme dag, men som skiller seg fra VGs ved måten fortellingen rammes inn på.

Flere voksne knivskadet – to år gammel jente drept (overskrift Aftenposten 23.05.2014)

Nabo Kåre Snellingen er rystet etter knivdramaet på Ellingsrud i går (ingress Aftenposten 23.05.2014)

9 <https://www.aftenposten.no/norge/i/mL&v/Mor-er-siktet-etter-at-datteren-13-dode-pa-hytte-i-Valdres---Tidligere-skolekamerater-samlet-til-minnestund>

I overskriften omtales dette som en drapssak, og barnets alder, kjønn og bosted blir nevnt. Slik følger også Aftenposten et tradisjonelt mønster for slike saker. Det som er annerledes i tilnærmingen, kommer til syne gjennom ingressens omtale av nærmiljøets reaksjon på knivdramaet. Naboen fremstår med fullt navn, og det første bildet¹⁰ viser en godt voksen mann som kneler på plenen foran tente lys, nær en boligblokk. Her skapes det et inntrykk av at dødsfallet oppleves personlig for den som er navngitt, og sammen med bildet går assosiasjonene i retning av at barnets død er en rystende hendelse som berører livet til dem som bor i nærområdet. Slik har naboen, som representant for nærmiljøet, blitt plassert i protagonists posisjon og gitt en stemme – med tragedien som ramme.

Antagonisten i denne fortellingen er svært diskret til stede. Ingen foreldre nevnes i overskrift eller ingress, heller ingen institusjoner som kan stilles overfor et samfunnsansvar. Imidlertid finnes ytterligere et bilde¹¹, som er noe mindre enn det første og dessuten plassert langt nede i saken. Det viser tre menn i hvite kjeledresser som inspiserer bakken. I bakgrunnen ses en politimann i full uniform samt flere politisperrebånd som markerer området det letes i. Her slår politilogikken inn ved at bildet konnoterer etterforskningsaktiviteter som ser ut til å handle om å sikre bevis. Slik blir kriminalfortellingens antagonist likevel representert – gjennom kun ett enkelt bilde.

Samfunnets tap

Den femte saken bringer først og fremst noe nytt inn i analysen gjennom Aftenpostens billedbruk i førsteoppslaget. Overskrift og ingress gjør rede for drapet på mor og sønn på tradisjonelt vis. Ingressen plasserer guttens stefar i antagonists rolle.

Mor og sønn drept i Kirkenes – guttens stefar er siktet (overskrift Aftenposten 29.08.2016)

10 <https://www.aftenposten.no/norge/i/ng26L/Flerevoksne-knivskadet---to-ar-gammel-jente-drept>

11 <https://www.aftenposten.no/norge/i/ng26L/Flerevoksne-knivskadet---to-ar-gammel-jente-drept>

Guttens stefar er hardt skadet etter en skyteepisode i Kirkenes natt til mandag. En kvinne (37) ble funnet drept på stedet, mens hennes 12 år gamle sønn senere døde på sykehus (ingress Aftenposten 29.08.2016)

Tre bilder følger saken¹². Det første viser Kirkenes barneskole, der flagget vaier på halv stang, det andre viser et kart over det nordligste Norge, mens det tredje viser ordføreren i Sør-Varanger, som er avbildet foran rådhuset. Gjennom billedbruken er det først og fremst de sivile og politisk-administrative institusjonene som får oppmerksomhet, og i denne konteksten konnoterer disse den samfunnsmessige sammenhengen som gutten, hans mor og stefaren sto i. Kartet tolker jeg ikke bare som en enkel stedsangivelse for hendelsen. Det inngår i et samspill med tekst og bilder for øvrig, som samlet sett fremstiller hendelsen som et tap for fellesskapet – for hele det samfunnet som utgjør Sør-Varanger.

Sorg og forsoning

Som den sjette og siste saken velger jeg å presentere ett av VGs førsteoppslag, siden det er dette som bringer nye momenter inn i analysen. Det publiseres bare timer etter dødsfallet.

Naboer minnes død far (35) og sønn (8): La ned blomster og bamser som siste hilsen (overskrift VG 01.03.2010)

Venner og naboer samlet seg rundt tente lys foran huset i Haugesund der faren (35) og sønnen (8) ble funnet døde mandag (ingress VG 01.03.2010)

Overskriften viser til en markering for både far og sønn, og det er dødsfallene som sosiale hendelser dette handler om – uavhengig av at det kommer frem lenger nede i teksten at politiet arbeider ut fra mistanken om at 35-åringen tok livet av både sønnen og seg selv. Dessuten viser den til nedleggelse av blomster og bamser, og bidrar til å ramme inn saken som en tragisk hendelse av mellommenneskelig karakter. Ingressen følger opp overskriften, og tematiserer en sosial mobilisering blant venner

12 <https://www.aftenposten.no/norge/i/db4xj/Mor-og-sonn-drept-i-Kirkenes---guttens-stefar-er-siktet>

og naboer etter at dødsfallene ble kjent. Slik posisjoneres fellesskapet som protagonist i denne teksten.

Antagonisten på sin side er nærmest fraværende, men ikke helt. Det første bildet¹³ viser voksne og barn i veikanten. De står tett samlet, tenner lys og legger ned blomster i nærheten av huset der de omkomne bodde. Slik konnoterer bildet de omkomnes tilhørighet til sitt nærmiljø. Politiets sperrebånd er lite synlige, men de er der. Assosiasjonene går i retning av at dette oppslaget handler om en alvorlig kriminalsak, og vi får en fornemmelse av at det nok finnes en antagonist – men at dette ikke er det viktigste akkurat nå. Her er det sorgen og samværet som gis rom. På det neste bildet¹⁴ ser vi skolen der den omkomne gutten gikk, og flagget som vaier på halv stang. Dette bildet gir assosiasjoner til at livet på skolen, der gutten gikk sammen med andre barn, er over for denne åtteåringen. Bildene berører oss i sin enkelhet, og det samlede budskapet har en forsonende karakter.

Barnedrapenes stereotype medielogikk

Materialet som er presentert ovenfor, viser at det eksisterer et visst mulighetsrom for nyansering og perspektivering i media når disse omtaler saker om barn som dør som følge av vold og omsorgssvikt i hjemmet. Men det tydeligste mønsteret som går igjen i de to avisene som er undersøkt, er at politiet velges som hovedkilde. Gjennom en slik praksis formes diskursen i tråd med tradisjonelle kriminalfortellingens logikk og et politifaglig språk: Politiet fremstår som sentral og ansvarlig aktør, og som garantist for borgernes trygghet – der målet er å avsløre og straffe den individuelle forbryteren.

Som vi har sett, forekommer det variasjoner i dette mønsteret. Gjennom noen journalisters mer selvstendige grep utvides diskursen, noe som åpner opp for en mer nyansert fortelling som etablerer andre roller. Samfunnsinstitusjoners tjenesteforsømmelse og skyld blir tematisert, enten alene eller som medansvarlige sammen med barnets foreldre. Systemsvikt innenfor

13 <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/la-ned-blomster-og-bamser-som-siste-hilsen/a/582187/>

14 <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/la-ned-blomster-og-bamser-som-siste-hilsen/a/582187/>

hjelpeapparatet blir dermed etablert som et element i diskursen. I tillegg åpner et større kildemangfold for at hendelser der barn som dør som følge av vold og omsorgssvikt i hjemmet, ikke utelukkende blir forstått som kriminalsaker, men også som sosiale hendelser der tragedie, sorg, fellesskap og forsoning fremstår som sentrale dimensjoner. Slik formes diskursen fra tid til annen i tråd med et sivilt og mellommenneskelig rasjonale, og bidrar til forestillinger om menneskets utilstrekkelighet og tilværelsens kompleksitet.

Svært få av de personene som kunne bidratt til ytterligere perspektivering «nedenfra», får imidlertid komme til orde. Kun i ett av førsteoppslagene i det totale materialet finner vi at en av foreldrene blir gitt en stemme: «Tiltalt for å ha ristet babyen sin til døde: Jeg var en god far» (Overskrift i VG 05.12.2016). Her posisjoneres faren både som protagonist og antagonist – i en og samme overskrift – noe som på en tankevekkende måte illustrerer hvordan feltet preges av det komplekse og motsetningsfylte.

Som en konklusjon på de innledende spørsmålene i dette kapitlet er det rimelig å hevde at avisenes valg av kilder må forstås som det helt sentrale utgangspunktet når disse dekker hendelser om vold og omsorgssvikt som fører til barns død. Gjennom dette legges grunnlaget for hvilket språk, hvilke rasjonaler og dermed hvilke virkelighetsbilder som får forrang. Det repeterende og gjenkjennelige mønsteret – med politiet som hovedkilde, i protagonistens rolle, og med individets og privatsfærens potensielt ensidige skyld – går igjen. Et slikt konvensjonelt og smalt hovedmønster kan betegnes som *barnedrapenes stereotype førsteoppslagslogikk*.

Hva så med de sakene som ikke blir tematisert i avisene direkte i forlengelse av hendelsene, men som slås opp først når de kommer til behandling i rettsapparatet? Her byttes gjerne politiet ut med rettsvesenet, som får posisjon som hovedkilde – og bidrar til å ramme inn sakene, gjennom både overskrift og ingress. I den grad førsteoppslagene illustreres med bilder, er det hovedsakelig statsadvokater, politiadvokater, aktor og forsvarene som dominerer. Noen av disse er avbildet i sort kappe. Slik understrekes rettsapparatets eierskap, legitimitet og autoritet. Når rettsvesenet tildeles rollen som hovedkilde, er det også denne institusjonen som posisjoneres som protagonist, og det er rettssystemets språk og rasjonale som legges til grunn i nyhetssaken. Førsteoppslagene kretser dermed rundt

tiltalen, klargjøring av hendelsesforløpet, vitneføring – og eventuell dom. Slik resirkuleres barnedrapenes stereotype førsteoppslagslogikk, denne gangen med rettsapparatet i hovedrollen.

Andre valg – nye innsikter

Avisenes praksis – slik den viser seg i denne studien, der politi og rettsvesen i overveiende grad velges som hovedkilde i førsteoppslag om barnedrap, kan i ett perspektiv forstås i lys av medias egne krav til varsomhet, sannhet og objektivitet. Det å støtte seg til politi og rettsvesen fremstår for så vidt som et forsvarlig valg, blant annet fordi disse institusjonene har lang erfaring i å balansere etiske og lovregulerte hensyn overfor media. I kraft av sitt etterforskningsansvar har politiet dessuten en rekke ressurser til rådighet som rettes inn mot å skaffe oversikt over hendelsesforløpet når barn dør plutselig og uventet, og kan derfor bidra med det som oppleves som objektiv, legitim og korrekt informasjon fra en pålitelig kilde, innenfor en presset tidsramme. I et slikt perspektiv kan det fungere som både trygt og ansvarlig å plukke stoff fra en pressekonferanse eller redigere en foreliggende pressemelding. I tillegg er det enklere og dermed ressursbesparende, fordi det ikke krever journalistens selvstendige innsikt hverken i enkeltsaker eller i feltet som helhet. Slik kan nyhetssaker også komme til å følge lønnsomhetskriterier (Allern, 2001). Utfordringen er imidlertid, som vi har sett ovenfor, at disse kildene bygger på perspektiver som har politi- og rettsfaglige verdier og interesser for øye. Dermed risikerer media å fungere som disse statsinstitusjonenes mer eller mindre ureflekterte talerør i den innledende fasen av nyhetssaken, mens andre perspektiver, verdier og interesser blir oversett – eller satt på vent.

Som vi har sett gjennom analysene, finnes det allerede alternative innganger når nyhetssaker om barnedrap presenteres, og det er ikke urimelig å anta at flere kan utvikles (Allern, 2018). Det er med andre ord ingen selvfølge at etablerte autoritetssystemer som politi og rettsapparat må tilkjennes posisjonen som hovedkilde, og at hendelsene må fremstilles først og fremst som kriminalsaker – bortsett fra at dette over år har utviklet seg som den foretrukne måten å skape virkeligheten på. En slik utvikling er imidlertid ikke overraskende sett i lys av at kriminalstoff

over tid har fått en særlig fremtredende plass og behandling i pressen, og at den voldelige kriminaliteten har fått «en mye mer fremtredende plass og behandling enn den registrerte kriminaliteten skulle tilsi» (Mathisen, 2010 s. 144). Slik kan førsteoppdrag om barn som dør som følge av vold og omsorgssvikt i hjemmet, over tid ha utviklet seg til å bli en del av medias stadig stigende voldsfokus.

I et makt- og diskursperspektiv vil et slikt kulturelt betinget valg, der i første rekke autoritetene kommer til orde, bidra til at journalistens faglige rolle innskrenkes, mens politiets og rettsapparatets makt og innflytelse legitimeres og befestes gjennom en diskurs som formes ovenfra. Politiet og rettsapparatet vil, både i egne og i publikums øyne, kunne forstås som de egentlige meningsberettigede – de som forvalter og formidler sannheten. En slik praksis vil innebære en svekkelse av pressens kritiske potensial og dermed også deres funksjon som den «fjerde statsmakt». I lys av pressens samfunnsrolle, nedfelt i Vær Varsom-plakatens pkt. 1.2, har pressen et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk (note 3). Samme sted understrekes også pressens plikt til samfunnskritikk og til å sette et kritisk søkelys på hvordan mediene selv fyller sin samfunnsrolle (ibid. pkt. 1.4). Pressens eget regelverk understreker med andre ord at det i første rekke er opp til pressen selv å ta dette ansvaret og disse forpliktelsene inn over seg.

Til slutt er det et poeng også å peke på hva som er fraværende i den diskursen jeg har analysert, og dermed hvilke perspektiver som forsvinner fra horisonten. Ingen av førsteoppdragenes overskrifter, ingresser eller bilder reflekterer eller viser til fag- eller forskningsbasert kunnskap om individuelle og strukturelle forhold som kan settes i sammenheng med barnedrap, til tross for at vi har sett at slik kunnskap finnes (ref. s. 211–212). Hverken psykiske problemer, livsbetingelser, sosioøkonomiske kår, utdanning eller deltakelse i arbeidslivet tematiseres. Her kunne både barnevernet, helsevesenet, forskningsmiljøer og andre aktører gitt andre innfallsvinkler til disse hendelsene i en innledende fase.

Denne studien retter utelukkende blikket mot førsteoppdrag om barn som dør etter vold og omsorgssvikt i hjemmet, og den har begrenset seg til en analyse basert på overskrifter, ingresser og bilder. På dette grunnlaget har vi sett at nyhetsoppdragene har karakter av å forstå disse hendelsene

som isolerte og individuelle fenomen som spiller seg ut som kriminelle handlinger i privatsfæren. Kun i liten grad gir de rom for flere syn på hendelsene, eller setter dem inn i et større samfunnsmessig perspektiv som kan bidra til at publikum fra starten av eksponeres for en bredere forståelse av samspillet mellom individuelle, sosiale og strukturelle forhold. Avisers førsteoppslag følges imidlertid gjerne av flere oppslag. Et interessant spørsmål for videre undersøkelser vil være i hvilken grad denne oppfølgingen retter blikket mot en slik bredere forståelse, hvem som eventuelt slipper til som kilder, og dermed hvordan barnedrapenes medielogikk reguleres over tid.

Referanser

- Allern, Sigurd (2001). Kildene og mediemakten. I Martin Eide (Red.), *Til dagsorden! Journalistikk, makt og demokrati*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Allern, Sigurd (2018). *Journalistikk og kildekritisk analyse*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Barthes, Roland (1999). *Mytologier*. Oslo: Gyldendal.
- Backe-Hansen, Elisabeth, Smette, Ingrid, & Vislie, Camilla (2017). *Kunnskapsoppsummering. Vold mot barn og systemsvikt*. NOVA Rapport 4/2017, Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Bang, Tor (2003). *Medier og kommunikasjon – en innføring*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Cavanagh, Kate, Dobash, Russel Emerson, & Dobash, Rebecca P. (2005). Men who murder children inside and outside the family. *British Journal of Social Work*, 35(5), 667–688. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bch202>
- Dietz, Park Elliot (1986). Mass, serial and sensational homicides. *Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 62, 477–91.
- Eide, Martin (2001). Journalistisk makt. Et oppslag. I Martin Eide (Red.), *Til dagsorden! Journalistikk, makt og demokrati*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Fiske, John (1996). *Media Matters: Everyday Culture and Political Change*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Foucault, Michel (1972). *The Archaeology of Knowledge*. London: Tavistock.
- Frandsen, Finn (1991). Avisens paratekst – et nyt område i medieforskningen. *Mediekultur*, 16, 79–97. <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v7i16.947>
- Gangdal, Jon (2011). *Jeg tenker nok du skjønner det sjøl. Historien om Christoffer*. Oslo: Kagge forlag.
- Gergen, Kenneth J. (2015). *An Invitation to Social Construction*. London: Sage.
- Gripsrud, Jostein (2015). *Mediekultur, mediesamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Grünfeld, Berthold, & Steen, Jens (1984). Fatal barnemishandling: Barnedrap i Norge. *Tidsskrift for Norsk Legeforening* 104: 289–92.
- Haslebo, Gitte, & Haslebo, Magnus Harald (2010). I Guds eget hus – journalistik som sandhedsvidne. I Gitte Haslebo & Magnus Harald Haslebo (Red.), *Nye veje for journalistik – Når sprog skaber virkeligheder*. Danmark: Dansk Psykologisk Forlag.
- Hove, Thomas, Paek, Hye-Jin, Isaacson, Thomas, & Cole, Richard T. (2013). Newspaper Portrayals of Child Abuse: Frequency of Coverage and Frames of the Issue. *Mass Communication and Society*, 16: 89–108. <https://doi.org/10.1080/15205436.2011.632105>
- Hågvær, Yngve Benestad (2007). *Å forstå avisa. Innføring i praktisk presseanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Mathisen, Thomas (2010). *Makt og medier. En innføring i mediesosiologi*. Norway: Pax Forlag.
- Meyer, Cheryl L., & Oberman, Michelle (2001). *Mothers Who Kill Their Children. Understanding the Acts of Moms from Susan Smith to the «Prom Mom»*. New York: New York University Press.
- Neumann, Iver B. (2001). *Mening, materialitet, makt: En innføring i diskursanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ottesen, Vibeke (2016). *An Evolutionary Psychological Analysis of Filicide in Norway*. Avhandling (dr.polit.). Centre for Ecological Synthesis (CEES). Universitetet i Oslo.
- Polkinghorne, Donald (1983). *Methodology for the Human Sciences. Systems of Inquiry*. Albany: State University of New York Press.
- Sidebotham, Peter, Fraser, James, Covington, Teresa, Freemantle, Jane, Petrou, Stavros, Pulikottil-Jacob, Ruth, Cutler, Tessa, & Ellis, Catherine (2014). Understanding why children die in high-income countries. *The Lancet* 384 (99946): 915–927. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(14\)60581-x](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(14)60581-x)
- Ulvestad, Jorun (2010). *Spenninger i den språklige samfunnsveven. En kritisk analyse av politiske tekster om foreldre, oppvekst og barnevern*. Avhandling (dr.polit.). Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
- Vettenranta, Soilikki (2005). *De unge og katastrofenyheter*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Veum, Aslaug (2008). *Avisas andlet. Førstesida som tekst og diskurs. Dagbladet 1925–1995*. Avhandling (dr.polit.). Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo.

Nettreferanser

- Note 1: Jensen, Merete, & Knut-Ivar Berglund. (2013). *Meldeplikt til barnevernet – mot til å se – trygghet til å handle*. PPT presentert på konferanse hos Fylkesmannen i Troms. Hentet fra <http://docplayer.me/6955055-Meldeplikt-til-barnevernet-mot-til-a-se-trygghet-til-a-handle.html> (Lastet ned 18.02.2018).

- Note 2: Stav, Jannicke (2016, 4. februar). De som mishandler barn til døde går (som oftest) fri. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/1397/De-som-mishandler-barn-til-dode-gar-som-oftest-fri--Jannicke-Stav> (Lastet ned 28.02.2018).
- Note 3: Vær Varsom-plakaten. Hentet fra <http://presse.no/pfu/etiske-regler/> (Lastet ned 21.08.2017).
- Note 4: Redaktørplakaten. Hentet fra <http://presse.no/pfu/etiske-regler/> (Lastet ned 21.08.2017).
- Note 5: VG Nett 03.05.2010. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnemishandling/33-barn-drept-og-doedelig-mishandlet-av-sine-foreldre/a/10004899/> (Lastet ned 06.06.2017).
- Note 6: VG Nett 11.03.2014. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/foreldrepar-siktet-etter-at-treaaring-doede/a/10146136/> (Lastet ned 06.06.2017).
- Note 7: VG Nett 27.11.2013. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/gutt-1-funnet-doed-faren-29-paagrepet/a/10140659/> (Lastet ned 06.06.2017).
- Note 8: VG Nett 03.01.2016. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/krim/mor-siktet-etter-at-13-aaring-doede/a/23589360/> (Lastet ned 06.06.2017).
- Note 9: Aftenposten 03.01.2016. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/mL8v/Mor-er-siktet-etter-at-datteren-13-dode-pa-hytte-i-Valdres---Tidligere-skolekamerater-samlet-til-minnestund> (Lastet ned 06.06.2017).
- Note 10: Aftenposten 23.05.2014. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/ng26L/Flere-voksne-knivskadet---to-ar-gammel-jente-drept> (Lastet ned 06.06.2017).
- Note 11: Aftenposten 23.05.2014. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/ng26L/Flere-voksne-knivskadet---to-ar-gammel-jente-drept> (Lastet ned 06.06.2017).
- Note 12: Aftenposten 29.08.2016. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/db4xj/Mor-og-sonn-drept-i-Kirkenes---guttens-stefar-er-siktet> (Lastet ned 06.06.2017).
- Note 13: VG Nett 01.03.2010. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/la-ned-blomster-og-bamser-som-siste-hilsen/a/582187/> (Lastet ned 06.06.2017).
- Note 14: VG Nett. 01.03.2010. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/la-ned-blomster-og-bamser-som-siste-hilsen/a/582187/> (Lastet ned 06.06.2017).